

<https://jrl.ui.ac.ir/?lang=en>

Journal of Researches in Linguistics
E-ISSN: 2322-3413
17(1), 19-36
Received: 23.01.2024 Accepted: 11.05.2024

Research Paper

Self-initiated self-repair strategies in story-retelling in Persian

Fatemeh Vaziri Nasab

M.A. in Linguistics, English Department, Faculty of Humanities, Yasouj University, Yasouj, Iran
fatemeh.vaziry1991@gmail.com

Mozhgan Hooshmand*

Department of English Language, Faculty of Humanities, University of Yasouj, Yasouj, Iran
M.Hooshmand@Yu.Ac.Ir

Abstract

The present study investigated self-initiated self-repair in Persian language. This study was aimed towards examining the strategies used in self-initiated self-repair as well as the frequency of these strategies. Besides, the present study intended to mull over the preferences and priorities in using various operations employed by Persian native speakers in story-retelling. Moreover, the study also addressed the relationship between the participants' gender and the use of repair strategies. As for the data collection, this study approached 20 male and 20 female participants in the age range of 20 to 40. Moreover, the data involved 374 minutes of story-retelling, showing the employment of all repair operations based on Schegloff's framework (2013). The findings of this research indicate that non-lexical repair and sequence jumping are the most and the least used strategies, respectively. Replacing, recycling, and searching were identified as the most used strategies while three strategies namely parenthesizing, reformatting, sequence jumping, were recognized as the least used strategies. In relation to gender, although women's use of repair operations was identified more, no significant difference was observed between female and male participants in this regard. Since this study investigates repair in monologues, it might lead to the development of the investigations in this area.

Keywords: Repair Strategies; Story-Retelling; Self-Initiated Self-Repair; Conversation Analysis; Persian

Introduction

Verbal communication can be performed through spoken and written medium. In verbal communication, the main goal is to establish an interaction between the participants who try to play their role accurately in order to established a meaningful interaction. The speaker' intention is to convey the message correctly so that it can be understood and interpreted by the listener. Despite that, the occurrence of problems in the course of communication is inevitable. This is mainly because during the production process, the speakers mentally monitor their speech and notice any inconsistency with the considered communication content; therefore, they have the opportunity to repair the source of the problem.

According to Schegloff (1997), repair does not necessarily mean correcting an error, but sometimes the speaker may just replace an element. Following Schegloff et al. (1977) and Fox et al. (1996), Reiger (2003) considers repair a process that includes error correction, searching for a word, pauses, lexical changes, repetition, and correction of false starts. In order to categorize repairs one may refer to the person who initiates it and the person who performs it. As a result, there are four main types of repairs (Schegloff et.al., 1977: 262-263) which includes self-initiated self-repair, other-initiated self-repair, self-initiated other-repair, and other-initiated other-repair.

Schegloff et. al. (1977) believe that repair is implemented using regular and specific initiation strategies, including lexical and non-lexical elements. Schegloff (2013) introduces ten lexical strategies in conversations, which were the

*Corresponding author

basis of this research. These strategies include replacing, inserting, deleting, searching, paranthesizing, aborting, sequence jumping, recycling, reformatting, and reordering.

The scholarly works conducted in Persian have been in multi-participant conversations. But in the current research, the focus was on the repairs carried out in the story re-telling by one speaker. The main goal is to investigate self-initiated self-repair in which the speaker notices the elements that need repair and starts it him/herself. Reiger (2003:48) believes that this type of repair is the most common one in which both the component that needs repair and the repaired element occur at the same time and the speaker implements it as the initiator.

Thus said, the present research is aimed towards providing justifiable answers to the following enquiries.

1. What repair strategies are used in summarizing and retelling the story?
2. What are preferences in using the strategies?
3. Is there a significant difference between the use of self-initiated self-repair and gender?

Materials and Methods

The present descriptive-analytical research consisted of 20 men and 20 women aging from 20-40 years. The participants were selected of the educated people of the city of Kerman through availability sampling. The participants were asked to provide a 5-7 minute summary of one of the fictions they have recently read or one of the movies recently watched. Then the recorded audios were transcribed using Jefferson's approach (2004), and analyzed applying Schegloff's framework (2013). Utterances containing repairs, from the 374 minutes of recorded files, were identified. Their frequencies were calculated. Then, in order to statistically examine the difference between the frequency of self-repair strategies and gender, the chi-square test was run.

Discussion and Conclusions

In response to the first question, the data indicated that the participants used all types of repairs based on Schegloff (2013), which is in accordance to other studies in the literature (Al-Harahshe, 2015).

In this research, self-initiated self-repair, which had the highest application, was investigated. The high frequency of this type of repair has also been observed in previous studies (Schegloff et. al., 1977). It is considered natural because the element that needs repair is mainly recognized and repaired by the speaker him/herself. Heike (1981, p.148) considers self-repair as a tool for quality control and views self-initiated self-repair as the most efficient type of repair.

The second question focuses on the pattern of using repair strategies according to the number and percentage of their occurrence. The results showed that, on the whole, 610 repairs occurred using all strategies. The participants mostly used non-lexical initiators in the form of a pause. This finding is in accordance with the results of studies on repair in English (including Schegloff et. al., 1977; Colman & Healey 2011; and Saputri 2015), in which non-lexical initiators are preferred over lexical ones.

Findings showed that replacing and recycling were the other most frequently used repair strategies. The previous studies in this field also indicates the high frequency of these two strategies. According to Saputri (2015), replacing occurs when the speaker does not regard what is said as appropriate, or when a mistake occurs in the choice of words. Tang (2011) explains the high frequency of replacement referring to Grice's (1975) quality maxim. The speaker uses this repair to avoid an understanding which is different from the intended message. In fact, since the speaker considers him/herself responsible for the correct understanding of the listener, he/she uses replacing in order to ensure an understanding in line with his/her intention. The motivation for this repair is the speaker's maximum effort to improve the informational content of the speech.

Moreover, regarding the high frequency of recycling, Heike (1981) states that the speaker's goal is to produce speech with more accurate planning and less mistakes, and for this purpose, he/she repeats a part of his/her speech if needed. Based on the findings, sequence jumping is observed to be the least used strategy in this research. It occurs when the speaker moves away from the main topic and deems the previous statement less important for the listener (Hieke, 1981). The low frequency of this strategy can be related to Grice's relevance maxim (1975).

Regarding the similarities in different studies in the use of self-repair strategies, Fox et al. (2010) believe that these similarities can also be attributed to the common typological features of languages. Also, Kormos (1999: 333-334) attributes these similarities to the psychological mechanisms of speech monitoring applied by the speaker.

To answer the third question, Chi-square test was run to check the existence of a significant difference between the occurrence of repair strategies in men and women. Although, 51.6% of repairs were used by women and 48.4% by men, the chi-square value obtained was equal to 3.17 and the degree of freedom and probability value between 10 and 0.97, respectively. Therefore, there was no significant difference between men's and women's repair strategies. The finding was in line with Fotovatnia and Dorri (2013) which showed that there was no significant difference between men and women by English language learners in Iran in single and mixed gender classes.

Finally, regarding the preference of using different strategies, we can mention the interactive role of repair. In fact, the intention of the speaker to properly convey his/her meaning and present a complete and clear image despite the time limit in summarizing the story, focusing on the use of Persian words, preventing the use of words due to lack of time is among the extra-linguistic factors that were effective.

مقاله پژوهشی

راهبردهای خودترمیمی خودآغازی در خلاصه‌گویی داستان در زبان فارسی

*فاطمه وزیری نسب

**مژگان هوشمند

چکیده

موضوع اصلی پژوهش حاضر بررسی خودترمیمی خودآغازی در خلاصه‌گویی در زبان فارسی است. نویسندگان در این مطالعه به بررسی راهبردهای مورد استفاده در خودترمیمی خودآغازی، الگوی فراوانی وقوع این راهبردها و ترجیحات کاربرد آنها پرداخته‌اند. هدف دیگر این مطالعه بررسی رابطه متغیر جنسیت با راهبردهای خودترمیمی خودآغازی در خلاصه‌گویی است. جامعه‌ی آماری این مطالعه متشکل از ۲۰ مرد و ۲۰ زن در رده‌ی سنی ۲۰-۴۰ سال است. بر اساس داده‌های جمع‌آوری شده از ۳۷۴ دقیقه بازگویی داستان یا فیلم توسط شرکت‌کنندگان، مشاهده شد که از تمامی راهبردهای ترمیم بر اساس الگوی ده‌گانه‌ی راهبردهای ترمیم **شگلاف** (2013) استفاده شده است. یافته‌ها نشان می‌دهند که ترمیم غیرواژگانی و پرش توالی به ترتیب بیشترین و کمترین بسامد ترمیم‌های انجام شده را به خود اختصاص داده‌اند. راهبردهای جایگزینی، بازیابی و جستجو نیز کاربرد زیادی داشته‌اند. سایر راهبردها نیز با بسامدهای کمتر به کار رفته‌اند. همچنین، با وجود اینکه زنان بیش از مردان انواع ترمیم استفاده کرده‌اند، تفاوت معناداری بین ترمیم در زن‌ها و مردها مشاهده نشد. از آنجا که عمده‌ی مطالعات در حوزه‌ی ترمیم در مکالمات چندنفره صورت گرفته، یافته‌های این پژوهش که متمرکز بر ترمیم در گفتار تک‌گویی (خلاصه‌گویی توسط یک فرد) بود، می‌تواند در توسعه‌ی مطالعات ترمیم نقش داشته و مورد استفاده‌ی دیگر پژوهشگران واقع شود.

کلید واژه‌ها: راهبردهای ترمیم، خلاصه‌گویی داستان، خودترمیمی خودآغازی، مکالمه‌کاوی، زبان فارسی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱. مقدمه

ارتباط کلامی می‌تواند به دو گونه گفتاری و نوشتاری انجام شود. در ارتباط کلامی، هدف اصلی برقراری تعامل بین مشارکین^۱ است و طرفین مکالمه می‌کوشند نقش خود را در این مشارکت به درستی ایفا کنند تا تعاملی معنادار شکل بگیرد. هدف گوینده انتقال درست پیام به گونه‌ای است که قابل درک و تعبیر توسط شنونده باشد. به این منظور، افراد در حین گفتار، پیام مدنظر خود را برنامه‌ریزی می‌کنند. علی‌رغم آن، وقوع اشکال یا اختلال اجتناب‌ناپذیر است که این امر امکان تعبیر درست را مسدود یا دشوار می‌سازد. از آنجا که گویندگان، در طی فرایند تولید، به طور ذهنی گفتار خود را نظارت^۲ کرده و متوجه عدم تطابق آن با محتوای ارتباطی مدنظر می‌شوند، فرصت می‌یابند که اختلال پیش‌آمده را ترمیم کنند. بنابراین، ترمیم حاکی از عملکرد ابزار نظارتی ذهنی خاصی است که در فرایند گفتار فعال است و گوینده را به ویرایش و اصلاح گفتار رهنمون می‌شود.

ترمیم‌ها در حیطه‌ی مکالمه‌کاوی از جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرند و کارهایی که تا کنون در این حوزه در زبان فارسی انجام شده در مکالمات چند نفره بوده است. اما در پژوهش حاضر تمرکز بر ترمیم در گفتار تک‌گویی (خلاصه‌گویی توسط یک فرد) است. در همین راستا، هدف اصلی این پژوهش بررسی خودترمیمی خودآغازی^۳ (ترمیمی که خود گوینده آن را آغاز و به انجام می‌رساند) در خلاصه‌گویی در زبان فارسی، ترجیحات استفاده از آنها و رابطه‌ی متغیر جنسیت با کاربرد راهبردهای خودترمیمی است. در خلاصه‌گویی یا بازگویی داستان، افراد آنچه خوانده یا شنیده‌اند را به کلمات خود تبدیل می‌کنند. به عبارت دیگر، فرد اطلاعات را مجدداً سازمان‌دهی کرده و تفسیری شخصی از آن ارائه می‌دهد. بنابراین، بازگویی^۴ بر اساس ماهیت خود نشان‌دهنده‌ی بازسازی اطلاعات متنی یا شنیداری توسط خواننده یا شنونده است که پس از درک توسط فرد، منعکس می‌شود.

این پژوهش به روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است. از شرکت‌کنندگان پژوهش خواسته شد هر کدام به مدت ۵ تا ۷ دقیقه یک داستان یا فیلم را خلاصه‌گویی کنند. سپس داده‌های جمع‌آوری شده بر اساس چارچوب نظری **شگلاف**^۵ (2013) مورد بررسی قرار گرفتند. در این مطالعه، نگارندگان کوشیده‌اند انواع راهبردهای ترمیم در داده‌ها را بررسی و به این پرسش‌ها پاسخ دهند. ۱. در خلاصه‌گویی و بازگویی داستان از چه راهبردهای ترمیم استفاده می‌شود؟ ۲. اولویت و ترجیحات در استفاده از راهبردهای ترمیم در خلاصه‌گویی داستان چگونه است؟ ۳. آیا رابطه‌ی معناداری بین استفاده از خودترمیمی خودآغازی و جنسیت در خلاصه‌گویی وجود دارد؟

۲. مبانی پژوهش

پیش از پیدایش مکالمه‌کاوی، لغزش‌ها و اختلال‌های گفتار به عنوان خطاهای گفتاری^۶ معرفی می‌شد (Hutchby & Wooffitt, 1998:76) و برای اولین بار در حوزه مکالمه‌کاوی بود که خطاها و تصحیح‌های موجود در گفتار به‌عنوان زیرشاخه‌ای از یک پدیده کلی‌تر به نام ترمیم‌های گفتاری توسط **شگلاف** (1979) مطرح شد. ترمیم ممکن است به دو موضوع متفاوت در مکالمه اشاره داشته باشد: (۱) ممکن است شامل خطاهای ظاهری در نوبت‌گیری، از جمله همپوشی، باشد (۲) می‌تواند به اصلاح آنچه گفته‌شده، بپردازد. (Hutchby & Wooffitt, 1998:51). به نظر **شگلاف** (1997) ترمیم الزاماً به معنی تصحیح خطا نیست، بلکه ممکن است گاهی گوینده عنصری که خطا نبوده را نیز جایگزین کند.

به نظر **شگلاف** (1979: 363) گوینده لزوماً طرح از پیش تعیین‌شده‌ای برای مکالمه ندارد، بلکه به دنبال یافتن شیوه‌ای برای برقراری تعاملی معنادار با مخاطب هست. در این راستا، **شافه**^۷ (1980:170) معتقد است گفتار غیرسلیس الزاماً به تخریب اهداف ارتباطی افراد منجر نمی‌شود، بلکه شروع‌های اشتباه، مکث‌ها، و تکرارها حاکی از تلاش گوینده برای نیل به اهداف ارتباطی معنادار و مؤثرتر هستند. پیرو

¹ participants

² monitor

³ self-initiated self-repair

⁴ retelling

⁵ E. Schegloff

⁶ conversation errors

⁷ W. L. Chafe

نظرات شگلاف و همکاران (1977) و فاکس^۱ و همکاران (2010)، رایجر^۲ (2003) ترمیم فرایندی در نظر می‌گیرد که شامل تصحیح خطا، جستجو برای یافتن یک واژه، وقفه‌ها، تغییرات واژگانی، تکرار و اصلاح آغازهای نادرست می‌گردد. لولت^۳ (1983) ترمیم‌ها را شامل سه قسمت می‌داند: (۱) تولید اول که نیازمند ترمیم است، (۲) بخش ترمیم که شامل یک مکث و یا ویرایش واژه‌ای است، (۳) و در انتها بخش ترمیم شده. به نظر رایجر (2003) ترمیم از سه مؤلفه جزء قابل ترمیم، شروع ترمیم و جزء ترمیم شده تشکیل می‌شود. شروع ترمیم به نحوی از بقیه گفتار جدا می‌شود. به باور شگلاف (2000) این جدایی می‌تواند شامل مکث، یک پرکننده^۴ یا تکرار باشد. در نهایت گوینده بین بخش پیش از ترمیم و جزء ترمیم شده انسجام ایجاد می‌کند. در مورد انواع ترمیم می‌توان گفت که شخصی که ترمیم را آغاز می‌کند (خود یا دیگری) و شخصی که آن را اجرا می‌کند (خود یا دیگری) دو ملاک عمده در تقسیم‌بندی ترمیم‌ها هستند که در نتیجه بر این اساس چهار نوع ترمیم اصلی وجود دارد (Schegloff et al., 1977: 262-263) که شامل خودترمیمی خودآغازی، خودترمیمی دگرآغازی^۵، دگرترمیمی خودآغازی^۶ و دگرترمیمی دگرآغازی^۷ می‌شود.

الف: خودترمیمی خودآغازی

مجری: الان یه اس ام اس داریم {(.)} پیامک داریم دوباره از بوشهر اومده استدعا داریم مشکل استادیوم ورزشی اینجا را هم مطرح کنید. (مقدم کیا و حیدرپور، ۱۳۹۰)

در این مثال گوینده واژه فارسی «پیامک» را جایگزین واژه «اس ام اس» می‌کند.

ب: خودترمیمی دگرآغازی

مهمان برنامه: خوشبختانه تونستیم این طرح رو روی ۹۰ درصد مدارس در سطح کشور پیاده کنیم و نتایج = مجری: = ۹۰ درصد؟

مهمان برنامه: آ: آ بالاتر از ۷۰ درصد مدارس و نتایج با انتظاری که ازین طرح می‌رفت مطابق بود..... (مقدم کیا و حیدرپور، ۱۳۹۰)

در اینجا، مجری عنصر نیازمند ترمیم را تشخیص داده و با تکرار آن در قالب سؤال، ترمیم را آغاز می‌کند. در نوبت بعد، مهمان خود ترمیم را انجام می‌دهد.

ج: دگرترمیمی خودآغازی

گوینده: فشار اقتصادی و مشکلات دیگه باعث میشه تو بعضی صنفها مثل، مثل (.) پول زیرمیزی گرفته بشه. شنونده: مثل پزشکا؟

گوینده: آره، البته متأسفانه تو صنفای دیگه هم هستن، ولی از پزشکا انتظار نمی‌ره (امینی و همکاران، ۱۳۹۳).

در این مثال خود گوینده تمایل ندارد شخصاً قسمتی از سخانش را به زبان آورد و سعی می‌کند شنونده را به گفتن عنصر قابل ترمیم وادار کند.

د: دگرترمیمی دگرآغازی

گوینده: تا سال ۱۳۷۵ بود که رشته معماری مستقیماً کارشناس ارشد داشت.

شنونده: تا سال ۱۳۷۰ (امینی و همکاران، ۱۳۹۳).

¹ B. A. Fox

² C. L. Reiger

³ W. J. M. Levelt

⁴ filler

⁵ other-initiated self-repair

⁶ self-initiated other-repair

⁷ other-initiated other-repair

در این نمونه، شنونده با شنیدن «سال ۱۳۷۵» عنصر قابل ترمیم را تشخیص داده و برای احترام، سخن گوینده را قطع نمی‌کند. وی پس از پایان سخن گوینده، این بخش را با گفتن «سال ۱۳۷۰» ترمیم می‌کند.

لازم به ذکر است که از منظر روانشناختی، تولید زبان شامل مجموعه‌ای از فرایندهای پیچیده و غیرقابل مشاهده ذهنی است. بنابراین، فهم سازوکار تولید گفتار و تبیین ویژگی‌های آن چالش‌برانگیز است (Eysenck & Keane, 2005). به علاوه، عوامل غیرزبانی نیز در این میان نقش بسزایی ایفا می‌کنند. **شگلاف و همکاران** (1977) عقیده دارند در تعاملات اجتماعی سازماندهی ترمیم در واقع سازوکاری برای سازمان دادن به کاربرد زبان است. همچنین، به نظر آنها، چون زبان ابزاری است در دسترس انسان برای زندگی در دنیای واقعی، کاربرد ترمیم به سازماندهی اجتماعی هم مرتبط می‌شود. **کرمس**^۱ (1999: 333-334) بر این باور است که به دلیل سازوکارهای روانشناختی نظارتی بر گفتار که توسط گوینده اعمال می‌شود در رفتارهای خودترمیمی شباهت‌هایی قابل مشاهده است، که به گفته وی این امر در یادگیری زبان دوم نیز صادق است. در واقع، توزیع و راهبردهای خودترمیمی الگوهای قیاسی و مشابهی در فرایندهای فراگیری و کاربرد زبان از خود نشان می‌دهند. **کلمن و هیلی**^۲ (2011) نیز، در این باره، به نظام‌های نمادین مشترک بین گویشوران زبان‌های مختلف اشاره می‌کنند. همچنین، به نظر آنها ماهیت تکمیلی الگوهای ترمیم امکان کاربرد الگوهای متفاوت را مهیا می‌کند. به نظر **لیدیکوت**^۳ (2007a: 212) یک راهبرد را می‌توان برای محدوده‌ی گسترده‌ای از مشکلات به کار برد.

با توجه به اینکه تمرکز این پژوهش بر خلاصه‌گویی است، خودترمیمی خودآغازی مدنظر قرار گرفته است. در این نوع ترمیم، خود گوینده متوجه عنصر نیازمند ترمیم شده و ترمیم را آغاز می‌کند. وی به این منظور نقش‌نماهای آغازگر ترمیم را به کار برده و تغییراتی را اعمال می‌کند. **رایجر** (2003:48) بر این باور است که این نوع ترمیم رایج‌ترین نوع ترمیم است که در آن جزء نیازمند ترمیم و جزء ترمیم‌شده در یک نوبت رخ داده و گوینده به عنوان آغازگر آن را اجرا می‌کند. به نظر **فاکس و همکاران** (2010:60) نیز ترمیم فرآیندی است که در آن گوینده پاره‌گفت را قطع کرده و قسمت قابل ترمیم را حذف می‌کند. وی در ادامه منظور خود را به گونه‌ای دیگر بیان می‌کند و یا دوباره آن پاره‌گفت را تولید می‌کند. خودترمیمی حاکی از وجود یک ابزار ذهنی کنترل و نظارت است که روند تولید گفتار و نتیجه‌ی نهایی را کنترل و تأیید می‌کند (Postma, 2000:98). **هایکه**^۴ (1981:148) خودترمیمی را ابزاری برای کنترل کیفیت در نظر می‌گیرد. خودترمیمی خودآغازی کارآمدترین نوع ترمیم است. **مکلی و آزگود**^۵ (1959) در بررسی وقفه در گفتار عادی در زبان انگلیسی مشاهده می‌کنند که گوینده قسمتی از پیامش را تکرار می‌کند، پرکننده‌ها (اصوات m یا er) را به کار می‌برد و یا قسمتی از یک بخش تازه گفته‌شده را تکرار می‌کند. در واقع، وی قصد دارد به منظور جلوگیری از قطع گفتار این پیام را به مخاطب منتقل کند که هنوز بر گفتارش کنترل دارد. در واقع این راهکارها همان‌اند که **شگلاف و همکاران** (1977:369) خودترمیمی خودآغازی دانسته و بر اهمیت آن صحنه می‌گذارند.

شگلاف و همکاران (1977) معتقدند که ترمیم با استفاده از فنون آغازگری قاعده‌مند و مشخصی به اجرا درمی‌آید. در مراجع علمی مختلف این فنون به نام‌های دیگری همچون راهبرد^۶ معرفی می‌شوند که در این پژوهش نیز از واژه‌ی راهبرد استفاده شده است. این راهبردها شامل دو گروه عناصر واژگانی و غیرواژگانی می‌شوند. عناصر غیرواژگانی نظیر سرفه، مکث، کشش صدا، صاف کردن گلو و... آغازگرهای غیرواژگانی هستند. واژه‌ها و کلماتی نظیر «منظورم اینه که»، «چه جور ی بگم»، «یعنی» و غیره عناصر واژگانی یا آغازگرهای واژگانی محسوب می‌شوند. **شگلاف** (2013) به کاربرد ده راهبرد واژگانی در مکالمات اشاره می‌کند که مبنای این پژوهش

¹J. Kormos

²M. Colman, & P. Healey

³A. J. Liddicoat

⁴A. E. Hieke

⁵H. Maclay & C. E. Osgood

⁶strategy

قرار گرفتند. این راهبردها شامل جایگزینی^۱، درج^۲، حذف^۳، جستجو^۴، معترضه‌سازی^۵، لغو^۶، پرش توالی^۷، بازیابی^۸، قالب‌بندی مجدد^۹ و مرتب‌سازی مجدد^{۱۰} هستند.

الف. جایگزینی

در این راهبرد گوینده بخش نیازمند ترمیم کل عبارت یا فقط بخشی از مطلب را جایگزین می‌کند. (۱) برادرش تمام سعیشو می‌کرد که اینو حالا خب (.) آدم خوبی کنه (.) بهتری کنه.

ب. درج

شگلان (2013) درج را به مفهوم حفظ عبارت اصلی، عدم حذف یا جایگزینی بخش نیازمند ترمیم و افزودن یک عنصر جدید تعریف می‌کند.

(۲) یکسری آدمن که بدبخ (.) که بیچاره و بدبختن و ازین جور داستانا.

پ. حذف

حذف به فرایندی در ترمیم اشاره دارد که در آن گوینده تمایل دارد عنصری یا همه عناصر موجود در عبارت را حذف کرده سپس به تولید مطلب خود ادامه می‌دهد.

(۳) فیلمی که قرار (.) فیلمی که میخوام درموردش صحبت کنم

ت. جستجو

جستجو زمانی مورد استفاده قرار می‌گیرد که عنصر زبانی جایگزینی نداشته و گوینده نیاز به تولید یک عبارت دقیق دارد، مانند اسامی خاص.

(۴) آخرین فیلمی که دیدم فیلم (.) زخم کاری بود که شخصیت‌های مختلفی توش بازی می‌کردن و ...

ث. معترضه‌سازی

معترضه‌سازی تقریباً شبیه درج است. در هر دو راهبرد عنصر جدیدی در کلام اضافه می‌گردد. با این حال، برخلاف راهبرد درج که در آن یک واژه‌ی جدید اضافه می‌شود، یک جمله به کلام وارد می‌گردد (Schegloff, 2013).

(۵) یه جورایی توجه دختر و جلب می‌کنه (.) یعنی مرده جوری رفتار می‌کنه و یه کاری می‌کنه که توجه دختر و جلب می‌کنه.

ج. لغو

لغو از دیگر راهبردهای عملیاتی است که در آن گوینده صحبت خود را متوقف کرده و آن را ناقص رها می‌کند.

¹ Replacing

² Inserting

³ Deleting

⁴ Searching

⁵ Paranthesizing

⁶ Aborting

⁷ Sequence Jumping

⁸ Recycling

⁹ Reformatting

¹⁰ Reordering

(۶) غذا سفارش داد بهو دید تو غذاش (.). خدمت‌کاری که اونجا بود رو صدا زد.

ج. پرسش توالی

در پرسش توالی، گوینده به صورت ناگهانی صحبت خود را رها می‌کند. اما تفاوت آن با راهبرد لغو در این است که گوینده جمله یا عبارتی جدید و بی‌ارتباط با صحبت قبلی تولید می‌کند. (Schegloff, 2013: 56).
(۷) پدره مدام تلاش می‌کرد کاری بکنه که (.). اینا دشمنای زیادی داشتن.

ح. بازبایی

در بازبایی که به آن تکرار نیز گفته می‌شود، گوینده‌ی بخش نیازمند ترمیم، بخشی از گفته‌ی قبلی را دوباره بیان می‌کند. بازبایی می‌تواند بدون تغییر رخ دهد یا ممکن است با برخی اضافه‌ها یا حذف‌ها همراه باشد.
(۸) یه روز یه زن (.). یه روز یه زن صبح از خواب بیدار می‌شه.

خ. قالب‌بندی مجدد

در قالب‌بندی مجدد، گوینده ممکن است قالب بیان را تغییر دهد، مثلاً، جمله‌ی پرسشی سازه‌ای را به پرسش بله/خیر تغییر دهد، یا جمله‌ی خبری را به جمله‌ی سؤالی منفی تغییر دهد.
(۹) گفت برنامه‌ت چی (.). آزاد نیستی؟

د. مرتب‌سازی مجدد

در این راهبرد گوینده بعد از تولید خطا و توجه به این موضوع که ترتیب سازه‌ها صحیح نیست، سعی در مرتب‌سازی کلمات و ساختار می‌کند.
(۱۰) آب جیره‌بندی شده اونجا بخاطر خشک سالی (.). اونجا بخاطر خشک سالی آب جیره‌بندی شده.

۳. پیشینه پژوهش

مکالمه یکی از اصلی‌ترین کاربردهای زبان بشر است. لوینسون^۱ (1983) مکالمه را گفت‌وگویی می‌داند که همه شرکت‌کنندگان آزادانه در آن شرکت می‌کنند. یول^۲ (1996) مکالمه را به رقص تشبیه می‌کند که در آن طرفین به آرامی و در هماهنگی با هم حرکات را اجرا می‌کنند. پژوهش‌های مکالمه‌کاوی در سنت جامعه‌شناسی آمریکایی با سخنرانی‌های هاروی سکس^۳ و همکارانش، گیل جفرسون^۴ و امانوئل شگلوف^۵، در دهه ۱۹۶۰ آغاز شد (Liddicoat, 2007b). مکالمه‌کاوی جنبه‌های مختلفی از تعاملات روزمره همچون نظام نوبت‌گیری، توالی نوبت‌ها،^۶ جفت‌های مجاور،^۸ هم‌پوشی^۹ و نیز سازمان ترمیم^{۱۰} و تصحیح خطاهای گفتاری را مطالعه می‌کند. در ادامه به برخی پژوهش‌های پیشین در حوزه ترمیم اشاره می‌شود.

¹ S. C. Levinson

² Y. Yule

³ Harvey Sacks

⁴ Gail Jefferson

⁵ Emanuel Schegloff

⁶ turn taking

⁷ sequence of turns

⁸ adjacency pairs

⁹ overlap

¹⁰ reappear system

ربابه^۱ (2013) به بررسی ویژگی‌های بازگویی داستان با تمرکز بر راهبردهای ترمیم جهت رفع مشکلات ارتباطی توسط غیرانگلیسی‌زبان‌ها در اردن و آلمان پرداخت. یافته‌های این مطالعه بر اساس خلاصه‌گویی دو کتاب داستان مشخص شده نشان داد که گروه عرب‌زبانان اردن از استراتژی‌های ترمیم بیشتر استفاده می‌کردند.

ساپوتری^۲ (2015) ترمیم‌ها را در گفتگوهای تلویزیونی ال ن دی جنرز^۳ مورد بررسی قرار داد. وی به بررسی انواع ترمیم و راهبردهای مورد استفاده آن در پنج قسمت از فصل یازده این برنامه پرداخت. یافته‌ها نشان داد که انواع ترمیم در گفتگوی نمایش رخ می‌دهد. از آنجا که منبع خطا معمولاً در ذهن گوینده به وجود می‌آید و خود او قادر به رفع مشکل و اجرای ترمیم است، خودترمیمی خودآغازی در این گفتگوها بیشترین فراوانی را داشت.

عمرانی و هوشمند (2019) در مطالعه خود به بررسی ساختارهای خودترمیمی در زبان‌آموزان ایرانی پرداختند. تولید کلامی زبان‌آموزان به صورت کیفی تحلیل گشته و مشخص شد که زبان‌آموزان ایرانی چهار راهبرد جایگزینی، درج، حذف و لغو را بیشتر از سایر راهبردها در خودترمیمی خودآغازی استفاده می‌کنند. سپس، داده‌های جمع‌آوری شده با نتایج به دست آمده از افرادی که زبان مادری آنها انگلیسی است مقایسه شد. مقایسه این نتایج با داده‌های زبان انگلیسی نشان داد که جایگزینی بیشترین کاربرد را در هر دو گروه زبان‌آموزان و انگلیسی‌زبانان دارد.

مسئله ترمیم در زبان فارسی چندان بررسی نشده و کارهای انجام شده عمدتاً بر انواع ترمیم (Schegloff, et. al., 1977) متمرکز شده‌اند. در پژوهش حاضر، نگارندگان بر راهبردهای به کار رفته برای ترمیم گفتار توسط گویندگان در خلاصه‌گویی تمرکز دارند (Schegloff, 2013).

مقدم کیا و حیدرپور (۱۳۹۰) به بررسی ترمیم‌های گفتاری و جایگاه آنها در توالی نوبت‌ها در گفت‌وگوهای تلویزیونی زبان فارسی پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که استفاده از خودترمیمی خودآغازی نسبت به دیگر انواع ترمیم‌ها، و همچنین کاربرد آغازگرهای غیرواژگانی نسبت به آغازگرهای واژگانی در گفت‌وگوهای تلویزیونی زبان فارسی ارجحیت دارد.

امینی و همکاران (۱۳۹۳) به بررسی انواع ترمیم‌ها و جایگاه آنها در توالی نوبت‌ها در گفت‌وگوهای روزمره زبان فارسی و نیز مشخص نمودن فراوانی وقوع هر یک از انواع ترمیم‌ها بر اساس اجزاء سه‌گانه‌ی ترمیم و همچنین آغازگرهای واژگانی و غیرواژگانی پرداختند. یافته‌های تحقیق ایشان نشان داد که به‌طور کلی، ترمیم‌ها و جایگاه انواع ترمیم در گفت‌وگوهای روزمره زبان فارسی با آنچه شگلاف و همکاران (1977) در مورد زبان انگلیسی بیان کرده‌اند همخوانی دارد. همچنین مشخص شد که فراوانی کاربرد خودترمیمی خودآغازی نسبت به سایر انواع ترمیم در مکالمات فارسی‌زبانان بیشتر است.

حدادیان و محمودی (2018) با هدف بررسی پدیده ترمیم‌های گفتاری در گفت‌وگوهای نمایشی داستانی فارسی بر اساس چارچوب شگلاف و همکاران (1977) نمایشنامه پلکان (۱۳۶۸) از اکبر رادی را مطالعه کرده‌اند. یافته‌های آنها نشان می‌دهد که شخصیت‌های نمایش پلکان، ترمیم خودآغازی را نسبت به دیگر ترمیم‌ها بیشتر به کار می‌برند. یافته‌ی دیگر این تحقیق مشخص می‌سازد که شباهت‌های بسیاری بین زبان نمایشنامه‌ها و زبان رایج در زندگی روزمره از لحاظ نوع ترمیم‌ها وجود دارد و خودترمیمی نسبت به دیگر حالت‌ها به‌صورت مشهودتری قابل مشاهده است.

۴. روش تحقیق

جامعه آماری این پژوهش را ۲۰ مرد و ۲۰ زن در رده‌ی سنی ۴۰-۲۰ سال تشکیل دادند. شرکت‌کنندگان از گویشوران با سطح تحصیلات حداکثر کارشناسی شهر کرمان بودند و با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. این پژوهش به روش توصیفی - تحلیلی انجام شد.

¹ G. Rabab'ah

² D. Y. Saputri

³ Ellen DeGeneres

ابزارهای جمع‌آوری داده‌ها (۱) فایل‌های شنیداری ضبط‌شده و (۲) یک فرم داده‌ی محقق‌ساز برای ثبت داده‌ها بر اساس الگوی ده‌گانه راهبردهای ترمیم مطرح‌شده توسط شگلانف (۲۰۱۳) بود. به‌منظور جمع‌آوری داده‌های این مطالعه از شرکت‌کنندگان خواسته شد که به انتخاب خود یکی از کتاب‌های داستانی را که اخیراً مطالعه کرده یا یکی از فیلم‌هایی را که اخیراً مشاهده کرده‌اند، در مدت‌زمان بین ۵ تا ۷ دقیقه خلاصه‌گویی کنند. در این مرحله محققین خلاصه‌گویی‌های شرکت‌کنندگان را ضبط کردند. شایان ذکر است که پیش از جمع‌آوری داده‌ها مفهوم خلاصه‌گویی، یعنی تعریف کردن کلیات و نکات اصلی داستان با تمرکز بر کاهش حجم مطلب، برای شرکت‌کنندگان توضیح داده شد.

در مرحله بعد، تمام ۳۷۴ دقیقه فایل‌های ضبط‌شده با دقت مکالمه‌نگاری شد. و پس از آن عبارات دارای ترمیم اعم از واژگانی و غیرواژگانی مشخص شد. سپس در مرحله‌ی بعد جهت مشخص‌سازی نوع راهبردهای به کار برده شده و دیگر بررسی‌ها این عبارات به فرم داده‌ها منتقل شدند. در زمینه‌ی پاسخ به پرسش‌های شماره‌ی یک و دوی این پژوهش، داده‌ها و فراوانی عبارات دارای عنصر ترمیم و همچنین درصد وقوع و کاربرد انواع راهبردهای خودترمیمی بررسی و تحلیل آماری شد. به منظور بررسی آماری رابطه فراوانی راهبردهای خودترمیمی با متغیر جنسیت و پاسخ به پرسش سوم، از آزمون خی دو و جدول توافقی استفاده شد. نگارندگان برای مکالمه‌نگاری داده‌ها با توجه به الگوی جفرسون^۱ (۲۰۰۴) از (.) برای مکث استفاده کرده و زیر عباراتی که در آنها ترمیم انجام گرفته، خط کشیده‌اند.

۵. نتایج

۵-۱. کاربرد انواع راهبردهای ترمیم در خلاصه‌گویی و بازگویی داستان

در پاسخ به پرسش اول پژوهش، بررسی داده‌ها حاکی از آن است که شرکت‌کنندگان همه‌ی انواع ترمیم بر اساس شگلانف (۲۰۱۳) را به کار گرفته‌اند. این راهبردهای ترمیم، همانطور که پیش‌تر توضیح داده‌شد، شامل دو قسمت راهبردهای (۱) واژگانی شامل جایگزینی، درج، حذف، جستجو، معترضه‌سازی، لغو، پرش توالی، بازیابی، قالب‌بندی مجدد، مرتب‌سازی مجدد و (۲) غیر واژگانی شامل کشش صدا، مکث، پرکننده‌ها و ... است. در ادامه، نمونه‌هایی از انواع ترمیم مستخرج از داده‌ها آمده است.

الف. بازیابی

(۱۱) یعنی فک کنم (.) یعنی فک کنم ۳ تا خواهر داشت.

گوینده در حال تعریف کردن داستانش بود که پس از اندکی مکث عبارت «یعنی فکر کنم» را تکرار کرد.

(۱۲) یعنی مثلاً یعنی یه جورایی ناپدید شده که یعنی (.) یعنی انگاری مرده.

در این مثال شاهد تکرار واژه «یعنی» را به عنوان آغازگری واژگانی تکرار کرده و پس از آن واژه جدید «انگاری» را درج می‌کند.

(۱۳) احساس خودکارآمدی داشتن یا مثلاً اینکه (.) فقط صرفاً اینکه اونا به دنیا اومدن که ایجور کار کنن. (تکرار «اینکه» و جایگزینی «یا مثلاً» با عبارت «فقط صرفاً»)

ب. معترضه‌سازی

(۱۴) می‌خوام درمورد یه مارمولک (.) با اینکه خیلی از مارمولک متنفرم ولی می‌خوام درمورد یه مارمولک براتون صحبت کنم.

شرکت‌کننده در حال را خلاصه‌گویی فیلمی بود که اخیراً تماشا کرده بود می‌کرد که ناگهان توضیحی در قالب یک جمله در میان جملاتش افزود و پس از آن گفته پیشین خود را تکمیل کرد.

(۱۵) اونجا کارخونه‌های زیادی (.) خب یه شهر صنعتیم هست که به خاطر همین کارخونه‌های زیادی داره.

^۱ G. Jefferson

گوینده پس از معرفی «کارخونه» اضافه کردن توضیحی در مورد شهر مدنظر را ضروری دانسته و با این کار گفتار خود را ترمیم کرده و اطلاعات بیشتری در اختیار شنونده قرار داد. سپس شاهد تکرار عبارت «کارخونه‌های زیادی» و تکمیل جمله هستیم. (۱۶) وقتی برای جلسه اول (.). یعنی در واقع داستانش به این صورت که وقتی برای جلسه اول بازی شروع می‌شه (افزودن یک عبارت به ابتدای بخش نیازمند ترمیم و تکرار آن بخش)

پ. جستجو

(۱۷) اینا ۲ تا خواهر بودن و ۳ تا برادر که خب برادر وسطیشون که اسمش (.). نیکهوس بود. گوینده در حال روایت داستان خود بود که در جمله‌ی مشخص شده نیاز به جستجو و اندکی تفکر برای اسم یافتن یک اسم خاص داشت. ابتدا در زمان ادای آن مکثی کرد و پس از به خاطر آوردن، اسم شخص را بیان کرد. (۱۸) آخرین کتابی که خوندم فک کنم (.). آیشن در اورشلیم بود. در این مثال، گوینده پس از مکث و جستجوی ذهنی برای به خاطر آوردن نام کتاب موفق شده و ترمیم را انجام داد. (۱۹) کتاب در مورد محاکمه‌ی یکی از اعضای حزب (.). نازی بود. (جستجو برای یافتن اسم خاص)

ت. حذف

در مثال‌های زیر کاربرد همزمان ترمیم حذف و جایگزینی را شاهد هستیم. (۲۰) این آدمی او مدنی یه وام گند (.). وام سنگینی می گرفت. گوینده در حین تعریف داستان خود قصد توضیح کلمه‌ی وام با صفت «گنده» را داشت. او در ادامه صفت اولیه‌ی انتخابی را مناسب ندیده و بلافاصله مکث کرد. بعد از تفکری کوتاه واژه «یه» و صفت قبل را حذف و صفت مناسب «سنگینی» را بیان کرد. (۲۱) نویسنده‌ش که خیلی از نظر شیخ (.). به لحاظ فکری شبیه به قهرمان کتاب بود و ... شرکت کننده در حین توضیح در مورد نویسنده، متوجه اشتباهی در انتخاب واژه شد. او پیش از کامل شدن واژه‌ی «شخصیتی» که بنظرش نامناسب بود، آن را حذف کرده و با درج عبارت «به لحاظ» از واژه‌ی «فکری» برای ادامه صحبتش استفاده کرد. (۲۲) آخرین فیلمی که من دیدم در رابطه با دوره‌م (.). گردهمایی و تجدید دیدار در رابطه با فیلم هری پاتر بود. (حذف یک واژه و جایگزینی آن با واژه‌ای دیگر).

ث. جایگزینی

(۲۳) و دختره هم که ابتدا (.). اولاً شوکه هست. گوینده در حال بازگویی داستان خود بود که در میانه‌ی جمله‌اش کلمه‌ی «ابتدا» را ادا کرد، سپس بعد از مکث و اندکی تفکر کلمه‌ی جدید «اولاً» را تولید کرد و خلاصه‌گویی داستان خود را ادامه داد. (۲۴) این طرفا صبح یه دودی تولید می‌شه که خیلی بوش بده (.). ناخوشاینده. (۲۵) اون (.). شمس تبریزی یه آدمی بوده که با هر کی نشست و برخاست می کرده. (۲۶) که می اومد طرز فکر ثروتمندا (.). فقیرا رو با هم مقایسه می کرده. در همه‌ی مثال‌های فوق شاهد جایگزینی یک واژه با واژه یا عبارت دیگری هستیم که شرکت کننده آن را مناسب تر می داند.

ج. درج

(۲۷) انگار از خونواد (.). از خونه و خونواده جداست.

گوینده حین بازگویی داستان خود، متوجه کمبود عنصری در جمله می‌شود. او ناگهان در میانهٔ واژه‌ی «خونواده» مکث کرده، کلمه را ناتمام می‌گذارد. سپس، جزء جدید «خونه» را درج کرده، کلمه‌ی ناقص خود را کامل و و داستان را از سر می‌گیرد.

(۲۸) ولی مثلاً دلخو (.) مثلاً از پسرعموش دلخور بود. (مکث در حین تولید واژه‌ی «دلخور» و افزودن عبارت «از پسرعموش»)

(۲۹) وقتی می‌بینی این طوره می‌ذارنش در یه خون (.) در یه یتیم‌خونه.

ج. مرتب‌سازی مجدد

(۳۰) زندگی می‌کنه تو لحظه (.) تو لحظه زندگی می‌کنه.

گوینده حین تعریف داستان به دلایلی ساختار جمله را اشتباه ادا کرده است. بنابراین، پس از مکثی کوتاه جمله‌ی صحیح «تو لحظه زندگی می‌کنه» را جایگزین می‌کند.

(۳۱) بعد شوهره می‌ره قصابی میاره میذاره لب ایوون گوشتارو (.) گوشتارو میاره میذاره کنار ایوون.

در این مثال، بیان مفعول (گوشتا) دور از واژه‌ی «قصابی» که از نظر معنایی به آن مرتبط است، درک مرجع را برای شنونده دشوار می‌سازد. به منظور کمک به درک آسان‌تر ساختار جمله را تغییر می‌دهد.

(۳۲) که تو این کتاب یه شخصیت داره به نام علی (.) یکی به اسم علی شخصیت اول هست.

ح. پرش توالی

(۳۳) و اون کسی که این کارو کرد هم (.) حالا شاید شما این کتابو بخونید.

گوینده حین تعریف داستان جمله‌ای را ادا می‌کند. ناگهان رشته‌ی افکار وی از هم گسسته و با ادای جمله‌ی نامربوطی گفتار خود را ادامه می‌دهد.

(۳۴) ولی پول در آوردن تو این شهر بخاطر کارخونه‌ها (.) مکان تفریحی نداره.

در این مثال، گوینده موضوع دیگری را حائز اهمیت بیشتری می‌داند. بنابراین، گفتار خود را قطع کرده و جمله‌ی دیگری که ارتباط معنایی با آن ندارد را بیان می‌کند.

(۳۵) تصمیم جدی تری برای زندگیشون (.) چندبار توی فیلم هی برگشت میخوره.

خ. قالب‌بندی مجدد

(۳۶) مادرش بهش گفت تو چرا هنوز پولشو ندادی؟ دادی؟

(۳۷) با خودش می‌گه پس چرا نیومدن (.) اومدن؟

در دو مثال بالا، شرکت‌کننده حین تعریف داستان اول جمله‌ی خودش رو به صورت استفهامی با استفاده از کلمهٔ «چرا» تولید می‌کند. سپس، بعد از مکثی کوتاه جمله را به صورت جمله‌ی پرسشی بله/خیر ادا می‌کند.

(۳۸) همهٔ دم و دستگاه‌ها خراب شده بودن (.) همهٔ دستگاه‌ها رو خراب کرده بودن.

گوینده با جایگزینی جمله مجهول، بر وجود عامل بیرونی که مسبب خرابی شده است، تأکید می‌کند.

د. لغو

(۳۹) آقایون روحانی سعی بر این داشتن که خانوم‌هارو (.) با وجود اینکه اصلاً موافق نبودن.

(۴۰) خب اینا از نظر شخصیتی و هم از نظر فکری (.) و همین باعث یکسری چالش‌ها پیشون می‌شد.

در مثال‌های بالا، گوینده حین تعریف داستان جمله‌ی خود را ناقص رها کرده و جمله‌ی جدیدی را به گفتار خود اضافه می‌کند.

۵-۲. اولویت و ترجیحات در استفاده از راهبردهای ترمیم در خلاصه‌گویی داستان

پرسش دوم این پژوهش در خصوص ترجیحات فارسی‌زبان‌ها در ارتباط با استفاده از این راهبردها است. به عبارت دیگر، سؤال دوم این تحقیق متمرکز بر پیدا کردن الگوی استفاده از راهبردهای ترمیم با توجه به تعداد و درصد وقوع آنهاست. نتایج این مطالعه نشان داد که شرکت‌کنندگان تمامی ۱۱ راهبرد ترمیم را در خلاصه‌گویی داستان استفاده کرده‌اند. جدول (۱) اطلاعاتی در مورد فراوانی و درصد وقوع هر نوع راهبرد ترمیم ارائه می‌کند.

جدول ۱- توزیع فراوانی راهبردهای ترمیم

Table 1- Frequency distribution of repair strategies

شماره	راهبرد ترمیم	تعداد	درصد
۱	غیرواژگانی	۱۳۹	۲۲/۸
۲	جایگزینی	۸۸	۱۴/۵
۳	بازیابی	۷۵	۱۲/۳
۴	جستجو	۶۳	۱۰/۴
۵	درج	۵۹	۹/۶
۶	لغو	۵۴	۸/۸
۷	مرتب‌سازی مجدد	۴۹	۸
۸	حذف	۴۵	۷/۴
۹	معرضه‌سازی	۱۷	۲/۸
۱۰	قالب‌بندی مجدد	۱۳	۲/۱
۱۱	پریش توالی	۸	۱/۳
	کل	۶۱۰	۱۰۰

در مجموع، در داده‌های گردآوری‌شده، ۶۱۰ مورد ترمیم با استفاده از تمامی راهبردها رخ داده است. اولین و پرکاربردترین راهبرد ترمیم بر اساس نتایج قابل‌مشاهده در جدول (۱) راهبرد غیرواژگانی است. شرکت‌کنندگان در این پژوهش ۱۳۹ بار از ترمیم غیرواژگانی که در داده‌های این پژوهش شامل مکث بود، استفاده کردند که این تعداد اندکی کمتر از یک‌چهارم کل ترمیم تولید شده است. بنابراین، با اختلاف چشم‌گیر این راهبرد به‌عنوان پراستفاده‌ترین راهبرد ترمیم در این تحقیق به‌حساب می‌آید. یافته‌ها نشان می‌دهد که دومین ترمیم پرکاربرد راهبرد جایگزینی است. فراوانی وقوع این ترمیم ۸۸ از مجموع ۶۱۰ ترمیم با درصد ۱۴/۵ مشاهده می‌شود. دو راهبرد بعدی با توجه به تعداد دفعات کاربرد، به ترتیب بازیابی و جستجو است. بازیابی با تعداد وقوع ۷۵ (۱۲/۳ درصد) و جستجو با فراوانی ۶۳ (۱۰/۴ درصد) در جایگاه‌های سومین و چهارمین راهبرد پرکاربرد قرار گرفته‌اند. درج و لغو با تفاوت ۵ ترمیم در رتبه پنجم و شش راهبردها با توجه به میزان استفاده از آن‌ها در بازگویی داستان مشاهده شدند. تعداد ۵۹ ترمیم (۹/۶ درصد) با استفاده از راهبرد درج و ۵۴ ترمیم (۸/۸ درصد) با استفاده از ترمیم لغو انجام شده است.

شرکت‌کنندگان، دو راهبرد مرتب‌سازی مجدد و حذف را با فراوانی ۴۹ (۸ درصد) و ۴۵ (۷/۴ درصد) به کار برده‌اند. یافته‌های تحقیق در مورد راهبرد ترمیم معرضه‌سازی نشان می‌دهد که ۱۷ بار از این راهبرد استفاده شده و این راهبرد با درصد وقوع ۲/۸ در جایگاه نهم قرار می‌گیرد. دهمین راهبرد نیز قالب‌بندی مجدد است که ۱۳ مرتبه (۲/۱ درصد) به کار رفته است. در انتها، کم‌بسامدترین راهبرد ترمیم، بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در این پژوهش، مربوط به راهبرد پریش توالی است. این راهبرد تنها ۸ مرتبه (۱/۳ درصد) از سوی شرکت‌کنندگان استفاده شده است.

۳-۵. رابطه راهبردهای ترمیم و جنسیت در خلاصه‌گویی داستان

در پاسخ به سومین پرسش پژوهش، جدول (۲) رابطه و تأثیر جنسیت بر کاربرد راهبردهای ترمیم توسط فارسی‌زبان‌ها در بازگویی داستان را با ارائه فراوانی و درصد وقوع هر نوع ترمیم به تفکیک جنسیت نشان می‌دهد. براساس داده‌ها می‌توان مشاهده کرد که از مجموع ۶۱۰ مورد ترمیم انجام شده، ۳۱۵ ترمیم (۵۱.۶ درصد) توسط زن‌ها و ۲۹۵ ترمیم (۴۸.۴ درصد) توسط مردها به کار رفته است.

جدول ۲- جدول توافقی جنسیت - راهبردهای ترمیم

Table 2- Contingency table of gender- repair strategies

جدول توافقی جنسیت - راهبردها				
راهبردها		جنسیت		کل
		زن	مرد	
لغو	تعداد	۳۲	۲۲	۵۴
	بسامد	۳٪/۵۹	۷٪/۴۰	٪/۱۰۰.۰
حذف	تعداد	۲۴	۲۱	۴۵
	بسامد	۳٪/۵۳	۷٪/۴۶	٪/۱۰۰.۰
درج	تعداد	۳۱	۲۸	۵۹
	بسامد	۵٪/۵۲	۵٪/۴۷	٪/۱۰۰.۰
غیرواژگانی	تعداد	۶۹	۷۰	۱۳۹
	بسامد	۶٪/۴۹	۴٪/۵۰	٪/۱۰۰.۰
معترضه‌سازی	تعداد	۹	۸	۱۷
	بسامد	۹٪/۵۲	۱٪/۴۷	٪/۱۰۰.۰
بازیابی	تعداد	۳۷	۳۸	۷۵
	بسامد	۳٪/۴۹	۷٪/۵۰	٪/۱۰۰.۰
قالب‌بندی مجدد	تعداد	۶	۷	۱۳
	بسامد	۲٪/۴۶	۸٪/۵۳	٪/۱۰۰.۰
مرتب‌سازی مجدد	تعداد	۲۳	۲۶	۴۹
	بسامد	۹٪/۴۶	۱٪/۵۳	٪/۱۰۰.۰
جایگزینی	تعداد	۴۴	۴۴	۸۸
	بسامد	۰٪/۵۰	۰٪/۵۰	٪/۱۰۰.۰
جستجو	تعداد	۳۵	۲۸	۶۳
	بسامد	۶٪/۵۵	۴٪/۴۴	٪/۱۰۰.۰
پریش توالی	تعداد	۵	۳	۸
	بسامد	۵٪/۶۲	۵٪/۳۷	٪/۱۰۰.۰
کل	تعداد	۳۱۵	۲۹۵	۶۱۰
	بسامد	۶٪/۵۱	۴٪/۴۸	٪/۱۰۰.۰

برای بررسی وجود تفاوت معنادار بین وقوع راهبردهای ترمیم در مردان و زنان از آزمون خی دو استفاده شد. جداول (۳) و (۴) نتیجه آزمون خی دو و اندازه اثر را روشن می‌سازد. همان‌طور که در جدول (۳) نمایان است میزان خی دو به دست آمده برابر با ۳/۱۷ و درجه‌ی آزادی و مقدار احتمال به ترتیب ۱۰ و ۰/۹۷ به دست آمده است. بنابراین، تفاوت معناداری بین راهبردهای ترمیم در زن‌ها و مردها دیده نمی‌شود. بر اساس داده‌های توصیفی این مطالعه در مورد سؤال سوم پژوهش می‌توان گفت علی‌رغم عدم وجود تفاوت معنادار بین دو

جنسیت در تولید راهبردهای ترمیم، زن‌ها (۳۱۵ بار استفاده از راهبردهای مختلف ترمیم معادل ۵۱/۶ درصد) بیشتر از مردان (۲۹۵ بار استفاده از راهبردهای ترمیم معادل ۴۸/۴ درصد) از راهبردهای ترمیم استفاده کرده‌اند. مطابق جدول (۴) اندازه اثر که بیان‌کننده اندازه‌ی اختلاف بین گروه‌ها است، ضریب همبستگی فی و کرامر ۰/۰۷۲ را نشان می‌دهد.

جدول ۳- آزمون خی دو برای بررسی رابطه جنسیت و راهبردهای ترمیم

Table 3- Chi-square investigating the relationship between gender and repair strategies

آزمون خی دو			
	ارزش	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
خی دو پیرسون	۱۷۰ ^a /۳	۱۰	۹۷۷۰/
نسبت درست‌نمایی	۱۸۴۳/	۱۰	۹۷۷۰/
تعداد	۶۱۰		
a. تعداد ۲ خانه (۹,۱٪) کمتر از ۵ است. حداقل تعداد مورد انتظار ۳,۸۷ است.			

جدول ۴- اندازه اثر - جنسیت و راهبردهای ترمیم

Table 4- Effect size of gender- repair strategies

	ارزش	سطح معناداری
ضریب همبستگی فی	۰/۰۷۲	۰/۹۷۷
ضریب کرامر	۰/۰۷۲	۰/۹۷۷
تعداد		۶۱۰

۶. بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به بررسی کاربرد راهبردهای ترمیم در خلاصه‌گویی داستان توسط فارسی‌زبانان پرداخت. در این پژوهش خودترمیمی خودآغازی که بالاترین کاربرد را داشت، بررسی شد. بسامد بالای این نوع ترمیم در سایر مطالعات پیشین نیز مشاهده شده و در واقع امری طبیعی است، چون عنصر نیازمند ترمیم عمدتاً توسط گوینده تشخیص و ترمیم می‌شود. **هایکه (1981:148)** خودترمیمی را ابزاری برای کنترل کیفیت در نظر گرفته و خودترمیمی خودآغازی را کارآمدترین نوع ترمیم می‌داند. بر اساس **هاچی و ووفیت (1998)** اصلی‌ترین جایگاهی که ترمیم در آن اتفاق می‌افتد در نوبت گوینده‌ای است که آن عنصر قابل ترمیم را تولید کرده است. در پژوهش حاضر نیز با توجه به ماهیت بازگویی، نوبت‌های طولانی در اختیار شرکت‌کنندگان قرار داشت. بنابراین، فرصت خودترمیمی خودآغازی در چنین فضایی بیشتر بوده و این امکان به وجود آمد که تولید انواع ترمیم مورد بررسی قرار گیرد.

نتایج مربوط به بسامد آغازگرهای واژگانی و غیرواژگانی در این پژوهش حاکی از آن است که همسو با نتایج مطالعات بر روی ترمیم در زبان انگلیسی، آغازگرهای غیرواژگانی بر آغازگرهای واژگانی در بین شرکت‌کنندگان زن و مرد ارجحیت دارد. همین نتیجه در سایر مطالعات از جمله **شگلوف و همکاران (1977)**، **کلمن و هیلی (2011)**، **ساپوتری (2015)** نیز مشاهده شده است. به علاوه، پژوهش مقدم کیا و وحیدرپور (۱۳۹۰) در بررسی ترمیم‌ها در گفت‌وگوهای تلویزیونی زبان فارسی نشان داد که کاربرد آغازگرهای غیرواژگانی نسبت به آغازگرهای واژگانی ارجحیت دارد. در پژوهش حاضر، ترمیم غیرواژگانی عمدتاً به صورت مکثی نمود یافته که گوینده پیش از برخی از ترمیم‌ها انجام می‌داد.

شرکت‌کنندگان این پژوهش همچون عرب زبان‌های اردنی از همه‌ی راهبردهای ترمیم خودآغازی استفاده کردند (**Al-Harashseh, 2015**). بررسی داده‌ها نشان داد که از بین راهبردهای واژگانی ترمیم راهبرد جایگزینی و بازیابی بالاترین بسامد را داشتند. بررسی مطالعات

پیشین در این زمینه حاکی از بسامد بالای این دو راهبرد است که از آن جمله می‌توان به **ژانگ**^۱ (1998)، **فاکس و همکاران** (2010)، **کلن و هیلی** (2011)، **کوآن و وایسر**^۲ (2015)، **عمرانی و هوشمند** (2019) اشاره کرد. در مطالعه صورت گرفته توسط **ساپوتری** (2015) جایگزینی با بیشترین فراوانی و از سوی دیگر پرش توالی و لغو با فراوانی صفر پایین‌ترین راهبرد ترمیم بودند. به نظر **ساپوتری** (2015) جایگزینی زمانی اتفاق می‌افتد که گوینده آنچه بیان شده را مناسب نمی‌داند یا اشتباهی در انتخاب واژگان رخ می‌دهد. **تانگ**^۳ (2011) بسامد بالای جایگزینی را با در نظر گرفتن اصل کیفیت **گرایس**^۴ (1975) این گونه توضیح می‌دهد که گوینده برای جلوگیری از فهم متفاوت موضوع مدنظر توسط شنونده از این ترمیم استفاده می‌کند. در واقع، چون گوینده خود را مسؤول درک درست شنونده می‌داند، به منظور حصول اطمینان از درک مناسب با قصد خود جایگزینی را به کار می‌برد. انگیزه آنها برای این ترمیم تلاش حداکثری برای بهبود محتوای اطلاعاتی گفتار است. در خصوص بسامد بالای بازیابی **هایکه** (1981) می‌گوید هدف گوینده این است که با برنامه‌ریزی دقیق تر و خالی از اشتباه گفتمان را تولید کند و به این منظور در صورت نیاز بخشی از گفته خود را تکرار می‌کند. از سوی دیگر، راهبرد پرش توالی زمانی رخ می‌دهد که گوینده از موضوع اصلی دور شده و عبارت پیشین را برای شنونده کم‌اهمیت می‌داند (Hieke, 1981). بسامد پایین این راهبرد را می‌توان به اصل ارتباط **گرایس** (1975) مرتبط دانست. در باب شباهت‌های موجود در استفاده از راهبردهای خودترمیمی **فاکس و همکاران** (2010) بر این باورند که این شباهت‌ها را همچنین می‌توان به ویژگی‌های رده‌شناختی مشترک زبان‌ها نسبت داد. **کرمس** (1999: 333-334) این شباهت‌ها را به سازوکارهای روانشناختی ناظر بر گفتار که توسط گوینده اعمال می‌شود نسبت می‌دهد.

در ارتباط با تأثیر جنسیت بر استفاده از راهبردهای ترمیم توسط فارسی‌زبان‌ها در خلاصه‌گویی داستان، بررسی داده‌ها حاکی از آن است که تفاوت معناداری در کاربرد راهبردهای ترمیم در زن‌ها و مرد‌ها مشاهده نشده است. در این باب، یافته‌ها هم‌راستا با **فوت‌نیا و دری** (2013) است که مطالعه‌ای در زمینه استفاده از راهبردهای ترمیم توسط زبان‌آموزان انگلیسی در ایران در کلاس‌های دوجنسی و تک‌جنسی انجام دادند و یکی از نتایج مطالعه مذکور بیان گر نبود تفاوت معنادار بین مرد‌ها و زن‌ها بود.

در پایان، در خصوص ارجحیت کاربرد راهبردهای مختلف ترمیم، می‌توان به نقش تعاملی ترمیم اشاره کرد. در واقع، قصد گوینده برای انتقال درست منظور خود و ارائه‌ی تصویری کامل و روشن با وجود محدودیت زمانی در خلاصه‌گویی داستان، تمرکز بر کاربرد واژگان فارسی، جلوگیری از اطناب کلام به دلیل کمبود وقت از جمله عوامل برون‌زبانی است که در ترمیم تأثیرگذار بودند. به نظر نگارندگان، توجه به اصول همکاری **گرایس** (1975) نیز می‌تواند در کاربرد راهبردهای مختلف ترمیم نقش داشته باشد.

منابع فارسی

- امینی، حیدرعلی؛ نعمتی، مسیح‌اله و شریفی، شهلا. (۱۳۹۳). انواع ترمیم‌ها و جایگاه آنها در توالی نوبت‌ها در گفت و گوهای روزمره زبان فارسی. *پژوهش زبان و ادبیات فارسی* ۱۲(۳۲)، ۱۶۷-۱۸۳.
- رادی، اکبر. (۱۳۶۸). *پلکان*. تهران: نیایش.
- مقدم کیا، رضا و حیدرپور، پانته‌آ. (۱۳۹۰). بررسی ترمیم‌های گفتاری در زبان فارسی. *پژوهش‌های زبان‌شناسی* ۳(۱)، ۱۰۱-۱۱۴.

References

- Al-Harabsheh, A. M. A. (2015). A Conversation analysis of self-initiated repair structure in Jordanian spoken Arabic. *Discourse Studies* 17(4), 397-414.
- Amini, H., Nemati, M., Sharifi, Sh. (2014). Different kind of self-repairs and their status in alternations of Persian daily conversations. *Research in Persian Language and Literature* 12 (32), 167-183. [In Persian]
- Chafe, W. L. (1980). Some reasons for hesitating. In H. W. Dechert & M. Raupach (Eds.), *Temporal Variables in Speech: Studies in Honor of Frieda Goldman-Eisler* (pp. 169-180). New York: De Gruyter Mouton.

¹ W. Zhang

² L. Quan & M. Weisser

³ C. Tang

⁴ H. P. Grice

<https://doi.org/10.1515/9783110816570.169>.

- Colman, M., & Healey, P. (2011). The distribution of repair in dialogue. *Proceedings of the Annual Meeting of the Cognitive Science Society* 33, 1563-1568.
- Emrani, F., & Hooshmand, M. (2019). A conversation analysis of self-initiated self-repair structures in advanced Iranian EFL learners. *International Journal of language Studies* 13(1), 57-76.
- Eysenck, M. W., & Keane, M. T. (2005). *Cognitive Psychology: A Student's Handbook*. New York: Psychology Press.
- Fotovatnia, Z., & Dorri, A. (2013). Repair strategies in EFL classroom talk. *Theory & Practice in Language Studies* 3(6), 950-956.
- Fox, B. A., Maschler, Y., & Uhmman, S. (2010). A cross-linguistic study of self-repair: Evidence from English, German, and Hebrew. *Journal of Pragmatics* 42(9), 2487-2505.
- Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. In P. Cole, & J. L. Morgan. (Eds.), *Syntax and Semantics. Speech Acts*. (Vol. 3, pp. 41-58). New York: Academic Press.
- Haddadian, G., & Mahmoodi-Bakhtiari, B. (2018). Conversational repairs in Persian dramatic discourse: Akbar Radi's *Pellekân (The Steps)*. *Persian Literary Studies Journal* 7(11), 65-82.
- Hieke, A. E. (1981). A content-processing view of hesitation phenomena. *Language and Speech* 24, 147-160.
- Hutchby, I., & Wooffitt, R. (1998) *Conversation analysis: Principles, Practices and Applications*. Cambridge: Policy Press.
- Jefferson, G. (2004). Glossary of transcript symbols with an introduction. In G. H. Lerner (Ed.), *Conversation Analysis: Studies from the First Generation* (pp. 13-23). Philadelphia: John Benjamins.
- Kormos, J. (1999). Monitoring and self-repair in L2. *Language Learning* 49(2), 302-342.
- Levelt, W. J. M. (1983). Monitoring and self-repair in speech. *Cognition* 14, 41-104.
- Levinson, S. C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge university press.
- Liddicoat, A. J. (2007a). *An Introduction to Conversation Analysis*. London: Continuum.
- Liddicoat, A. J. (2007b). Internationalizing Japan: Nihonjinron and the intercultural in Japanese language-in-education policy. *Journal of Multicultural Discourses* 2(1), 32-46.
- Maclay, H., & Osgood, C. E. (1959). Hesitation phenomena in spontaneous English speech. *Word*. 15, 19-44.
- Moghadamkia, R., Heidarpour, P. (2011). A study of repair organization in Persian television interviews. *Journal of Researches in Linguistics* 3(1), 101-114. [In Persian]
- Postma, A. (2000). Detection of errors during speech production: A review of speech monitoring models. *Cognition* 77, 97-131.
- Quan, L., & Weisser, M. (2015). A study of self-repair operation in conversation by Chinese English learners. *System* 49, 39-49.
- Rabab'ah, G. (2013). Strategies of Repair in EFL Learners' Oral Discourse. *English Language Teaching* 6(6), 123-131.
- Radi, A. (1989). *Pellekan (The Steps)*. Tehran: Niyayesh. [In Persian]
- Rieger, C. L. (2003). Repetitions as self-repair strategies in English and German conversations. *Journal of Pragmatics* 35(1), 47-69.
- Saputri, D. Y. (2015). *A Conversational Analysis of Repair in Ellen DeGeneres Show Season 11*. M.A. Thesis: Yogyakarta State university.
- Schegloff, E. A. (1979). The relevance of repair to syntax-for conversation. In T. Givon (Ed.), *Syntax and Semantics. Discourse and Syntax* (Vol. 12, pp. 261-286). New York: Academic Press.
- Schegloff, E. A. (1997). Third turn repair. In G. R. Guy, C. Feagin, D. Schiffrin, J. Baugh (Eds.), *Towards a Social Science of Language: Papers in Honor of William Labov. Social Interaction and Discourse Structures* (Vol. 2, pp. 31-41). Philadelphia: John Benjamins.
- Schegloff, E. A. (2000) Overlapping talk and the organization of turn-taking for conversation. *Language in society* 29(1), 1-63.
- Schegloff, E. A. (2013). Ten operations in self-initiated, same-turn repair. In M. Hayashi, G. Raymond, & J. Sidnell (Eds.), *Conversational repair and human understanding* (pp. 41-70). Cambridge: Cambridge University Press.
- Schegloff, E. A., Jefferson, G., & Sacks, H. (1977) The preference for self-correction in the organization of repair in conversation. *Language* 53(2). 361-382.
- Tang, C. (2011). Self-repair devices in classroom monologue discourse. *Concentric: Studies in Linguistics* 37(1), 93-120
- Yule, G. (1996). *Pragmatics*. Oxford: Oxford university press.
- Zhang, W. (1998). *Repair in Chinese Conversation*. Doctoral dissertation: University of Hong Kong.

